

Palas, Karel

[Kamarýt, Josef Vlastimil. Komu pěji]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná.
1986, vol. 35, iss. D33, pp. 134-135

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/107604>

Access Date: 27. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Podobné problémy nemusel editor řešit u zlomku renesančního tisku, který obsahuje jedenáct unikátních milostných básní odjinud neznámých (s textem místy neúplným v důsledku oříznutí složky). Jsou v nich ještě patrné stopy konvencí středověké milostné lyriky, ale výrazně se už uplatňují také prvky renesanční i lidové — od využívání antické mytologie a literárních motivů i složitější veršové a strofické stavby až k horoucímu výrazu citu z úst dívky. Objev těchto básní značně změnil dosavadní představy o charakteru naší renesanční literatury.

Čtenáři usnadňuje vnímání textů otištěných věcných a lexikálních vysvětlivek na okraji stran, hned vedle příslušných míst. Protože edice počítá s čtenářem filologicky neskoleným, jsou objasněny i aoristové a duálové tvary apod. Jen ojediněle se najde poznámka nadbytečná (*hledaj = hledej*, s. 78), na několika místech by naopak bylo vhodné doplnění: obrat *s věrů* je vyložen až na s. 180, ač se vyskytuje již na s. 39 a 43; také význam subst. *viera* v různých kontextech nemusí být čtenáři jasný, podobně jako verš *jižl sě na duchovnie chýlil* (s. 66). U básně č. 3 by se mi zdál logičtější výklad, že dívka upletla věneček z tří růží na proutku růžového kefe než z jedné z těch tří růží. Užitečné jsou odkazy na citovaná či parodovaná místa bible a náboženských obřadů.

Pečlivě připravenou edici provází úvod M. Kopeckého, který přináší hutné uvedení do základní problematiky staročeské i latinské středověké a renesanční lyriky a výklad o obou editovaných souborech.

Pavel Pešta

Josef Vlastimil Kamarýt, *Komu pěji*. Výbor uspořádal, text připravil, předmluvu a poznámky napsal Milan Kopecký. Vyšehrad, Praha 1983, 205 stran.

Edice přináší reprezentativní výběr z díla obrozeneckého básníka, sběratele lidové poezie a překladatele, jehož literární činnost se časově přesně kryje s vývojovou etapou jsoucí ve znamení dominantního postavení kulturní aktivity jungmannovců, s etapou, do které se koncentruje vlastní obrozování české literatury: Kamarýt začíná publikovat své verše v polovině 2. desetiletí 19. století, tedy v době hromadného nástupu generace hlásící se k literárnímu programu Jos. Jungmanna, a jeho spisovatelská i životní dráha se uzavírá předčasnou smrtí r. 1833, kdy v českém literárním dění de facto končí hegemonie preromantismu.

Výbor uvedený vydavatelovou předmlouvou (s. 7–31), po biograficky a bibliograficky pojaté stati Ant. Rybičky z r. 1867 nejobsaáhlejším uceleným, výsledky novějšího bádání poučeným výkladem Kamarýtova díla, provází čtenáře nejdřív spisovatelskými vlastními verši (s. 33–78), poté jeho dvousvazkovou sbírkou zlidovělé duchovní poezie České národní duchovní písně (s. 79–165); pak následují ukázky z Kamarýtova posthumně vydaného díla Pomenky anebo Rýmované propovědi, nábožnosti, mravnosti a moudrosti (s. 167–182), souboru krátkých veršovaných sentencí, aforismů a epigramů adresovaných hlavně mládeži; poslední oddíl je vyplněn čtyřmi Kamarýtovými dopisy celoživotnímu příteli F. L. Čelakovskému (s. 183–192), tedy zlomkem z jejich bohaté vzájemné korespondence, jež je neobyčejně cenným a zajímavým materiálem nejen pro detailní poznání obou pisatelů listů, ale i pro rekonstrukci obrazu jejich doby.

Kopeckého výbor tedy představuje Kamarýta ve všech oblastech jeho spisovatelské činnosti, přičemž nejvíc místa věnuje jeho relativně nejznámějšímu dílu — sbírce zlidovělých duchovních písní (tak je tomu i v předmluvě, v níž je podrobně vysledováno, z kterých zdrojů spisovatel čerpal a jak při tom postupoval). Druhý nejrozsáhlejší oddíl je vyplněn Kamarýtovými vlastními verši. Také zde je výběr proveden uváženě — se zřením k tomu, že jde o čtenářskou edici, i se snahou přiblížit dnešního zájemci obrozeneckého básníka v jeho nejtypičtějších projevech a ve vývojovém směřování. Kopecký oprávněně ponechal stranou Kamarýtovy verše čistě příležitostné, pominul také adaptace skladeb cizích autorů a zjevně omezil výběr veršů rokokové ražby. I při redukci materiálu poskytují edice plastický obraz autorův s dobové charakteristickými rysy. Kamarýt básník vyrůstal evidentně z poezie puchmajerovců a k ní se znovu vracel i později, kdy už stavěl na jiných základech (srov. např. jeho *Píseň vesničanů* z r. 1828 — zůstala mimo výbor). Vedle toho byl už ve svých začátcích ovlivněn stylovými prostředky zaváděnými do českého básnictví Jos. Jungmannem a jeho žáky (jde zejména o poetická kompozita). Současně však Kamarýt patřil k prvním českým básníkům, kteří hledali vzor a inspiraci v poezii lidové — verše psané v tomto duchu tvoří nesporně nejlepší a nejsvěžeji část jeho díla. Ze soudobých literárních památek působivších na Kamarýta básníka patří čelné místo Rukopisům, ty poznamenaly silně

jeho verše tematicky i jazykově. — Bylo by možno pokračovat ve výčtu spojů mezi tvorbou Kamarýtovou a soudobou i starší českou poezií, ale uvedené poznámky stačí k tomu, aby vybízely k otázce, zda nejde o spisovatele žijícího jen z podnětů bezprostředních přechůdců a současníků (tak ostatně bývá Kamarýt interpretován). Při pozornějším čtení Kamarýtových veršů se však ukazuje nejen spisovatelovo přirozené ukotvení v domácí literární tradici, ale i osobitost jeho veršů, které v nejednom směru připravovaly půdu mladším. V době, kdy česká poezie žila pod nadvládou objektivního principu, píše Kamarýt řadu veršů, které jsou výrazem jeho vlastních nálad, pocitů a zážitků (srov. např. baladu Nanka). Poezii následujícího období předcházeli Kamarýt i hluboce osobně prožívaným vlastnictvím, mučivým vědomím bezútěšné přítomnosti stojící v ostrém kontrastu k velké národní minulosti, vlastnictvím ne verbálním, ale proniklým odhodláním k činu. Alespoň v některých svých verších se Kamarýt dopracovává k poezii náznaku, skrytého podtextu. A tak nepřekvapuje, že byl vysoce ceněn mladými, v třicátých letech debutujícími básníky, jmenovitě K. H. Máchou. Dokládá to K. Sabina v Úvodu povahopisném i v Upomínce na K. H. Máchu, v níž zaznamenává toto vyznání autora Máje: „Z mladších mimo Langeru mě žádný tak nezajímá jako Kamarýt, nejčistější a nejčestější náš nový básník.“

Kamarýta stihl osud těch, kdo pracně připravují cestu, a pak ve stínu slavnějších i šťastnějších pokračovatelů se ztrácejí a bývají přehlíženi. U Kamarýta k tomu navíc přispěly i některé další okolnosti, mj. fakt, že značná část jeho veršů zůstala rozptýlena a zasuta v soudobých časopisech, takže časem upadla v zapomnutí. M. Kopeckým pečlivě připravený a citlivě sestavený výbor důstojným způsobem přibližuje dnešní kulturní veřejnosti jednoho z neprávem zapomenutých.

Karel Palus

В. А. Моторный, Страницы чешской Ленинианы. Львов, В. Вища школа 1984, 157 страниц.

Книга львовского литературоведа В. Моторного в увлекательной форме раскрывает перед нами страницы Ленинианы в чешской литературе (поэзии и прозе), вкратце — и в чешском изобразительном искусстве. Монография не претендует на исчерпывающее освещение проблематики, тем более, что это одна из открытых, неисчерпаемых тем. Нужно сказать, что ни в советской, ни в чешской науке о литературе не существует пока систематического исследования, в котором бы нашло широкое и глубокое раскрытие идейно-художественное богатство чехословацкой Ленинианы. Книга В. Моторного — это как бы заявка на подобное исследование, своего рода проспект, имеющий обзорный характер. Но надо отметить, что этот обзор отнюдь не грешит схематичностью и однообразием. Автору удалось избежать опасностей такого рода исследований, когда дело имеешь с десятками имен и наименований, и вместе с фактографичностью можем отметить целый ряд лаконично, но колоритно выписанных портретов выдающихся деятелей прогрессивной чехословацкой культуры, искусства и литературы. Книгу можно с полным правом назвать историко-филологическим исследованием: проблемы развития ленинской темы в литературе рассматриваются в историческом аспекте, в тесной связи с восприятием революционных идей в среде чешских и словацких рабочих, с развитием борьбы трудящихся за свои политические и социальные права.

Монография включает три главы. В первой главе автор обращается к истокам чешской Ленинианы, к первым годам Октябрьской революции, когда в Чехословакии распространяются ленинские идеи и ленинские произведения. Этот фактор сыграл важную роль в становлении чешской социалистической литературы. В числе первых пропагандистов ленинизма в Чехословакии автор называет А. Мадека, С. К. Неймана, З. Неядлы, Ю. Фучика, Л. Штолла, Б. Шмерала и других представителей прогрессивной культуры, деятельность которых сыграла большую роль в освоении ленинских взглядов на литературу и искусство. Автор использует архивные материалы, связанные с пребыванием В. И. Ленина в Праге, воспоминания деятелей чехословацкого рабочего движения, беседы с ветеранами партии, материалы периодической печати, приводит красноречивые факты, касающиеся изданий ленинских произведений, свидетельствующие об интересе Ленина к Чехословакии, ее культуре, истории, языку. От документальных книг, от воспоминаний, очерков и статей очевидцев автор